

UNDP – Societatea Academică din România (SAR)
5/2001

SUMAR

REZUMAT EWR 5/2001

JURIDIC

Focus: securizarea frontierelor, problemă reală; vizele Schengen, o falsă soluție

EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI

INDICATORI	Tend. Generală	Ultima evoluție	Sep 2001	Aug 2001	Iul 2001	Iun 2001	Mai 2001	Apr 2001	Mar 2001	Feb 2001	Ian 2001
Creștere PIB (trimestrial analizată) %	↗					5.1			4.8		
Devalorizarea leului, %	↘	↘	1.40	1.42	1.59	1.41	1.91	2.35	1.87	2.06	2.26
Inflația, %	↘	↘	1.9	2.2	1.3	1.6	1.7	2.7	2	2.3	3.7
Produsul industrial, % evoluție	↗			-1.7	0.2	-5.3	7.6	-3.4	11.4	4.1	4.9
Deficit comercial, FOB/CIF (milioane US\$)	↗			198.1	272	294	484	447	228	334	260
Rata șomajului, %	↘			8.1	8.4	8.8	9.3	9.9	10.4	10.8	10.8
Număr de angajați („000)	↗					4,530	4,521	4,485	4,467	4,448	4,414
Salariu net, % evoluție (Ian 2001 = 104 US\$)	–			0.4	2.6	0.6	-5.7	5.1	6.7	-7.2	
Creșterea cifrei de afaceri a companiilor străine din România (KPMG sondaj trimestrial), %	↗			65*		60			55		
Încrederea în Guvern (sondaj BOP), %	↘						44	51		52	50
Actualul Guvern poate îmbunătăți situația (sondaj CURS), %	↘			48**		46			57		
Pesimism, % (Țara se îndreaptă într-o direcție greșită)	–			44**	54		52			54	53
Bunăstare subiectivă, % (Mai bine decât anul anterior)	–			18.7**			19	16		18	17

* previziune

** exclusiv pentru populația urbană

PE SCURT

Luna aceasta nu a adus schimbări dramatice în ceea ce privește principalii indici de performanță – vestea bună este că majoritatea indicatorilor continuă să își păstreze tendința pozitivă care, cel puțin pe termen scurt pare a fi stabilă.

Secțiunea **Economie** semnaleză faptul că previziunile Guvernamentale pe baza căreia s-a fundamentat propunerea de buget pe 2002 sunt prea optimiste. Este puțin probabil ca o rată de creștere atât de mare să poată fi susținută în același timp cu implementarea unor politici restrictive și în pofida efectelor nefaste ale înrăutățirii situației economice pe plan mondial. Corelarea unor prețuri, de mult necesară, a fost în sfârșit aprobată, în paralel cu un mecanism de compensare pentru familiile cu venituri mici. Totuși, această strategie nu face decât să amâne deciziile mai serioase. Sectorul energetic va continua să fie una din găurile negre ale economiei până când reformele structurale nu vor fi implementate iar utilitățile publice nu vor fi vândute către antreprenori privați.

O reformă susținută a sistemului public de pensii este în curs de implementare – după cum se arată în secțiunea **Social** – totuși, rezultatele pozitive întârzie să apară. Planurile de introducere a unui sistem privat sunt într-o fază incipientă, iar rolul limitat care a fost acordat pensiilor private nu le va permite nici acestora să-și arate efectele benefice în viitorul apropiat.

Secțiunea **Politic** anticipează noul Raport al Comisiei Europene pentru 2001, afirmând ca acesta nu va înregistra progrese semnificative. În ciuda existenței unor performanțe economice mai bune, reforma instituțională întârzie încă greu iar capacitatea de implementare a administrației stagnează. Această secțiune conține o comparație a nivelului de implementare pe capitole de negociere și o evaluare a stadiului de îndeplinire a obligațiilor asumate de România în procesul de integrare europeană.

Secțiunea **Juridic** analizează consecințele amânării ridicării vizelor Schengen pentru români, afirmând că regimul actual al vizelor nu protejează Europa ci mai degrabă generează corupție.

JURIDIC

Focus: securizarea frontierelor, problemă reală; vizele Schengen, o falsă soluție

România are neapărată nevoie de susținători printre statele din UE; vizele ar trebui ridicate pentru a se evita o schimbare în rău a sentimentelor populației față de aderarea la UE.

Faptul că România a rămas sigurul stat-candidat de pe lista neagră a vizelor, a devenit o obsesie a presei din România, mai ales după succesul înregistrat de Bulgaria la începutul acestui an. La sfârșitul lunii septembrie miniștrii afacerilor interne din UE au amânat pentru sfârșitul toamnei decizia privind suspendarea vizelor. Această soluție îndreptățește temerile că statele care se opun ridicării vizelor vor amâna la nesfârșit hotărârea. Guvernul României mai are la dispoziție câteva căi de acțiune și trebuie să le folosească pentru a evita o decizie care ar dezamăgi opinia publică din țară.

Multe dintre evoluțiile preconizate în prima noastră analiză¹ asupra vizelor au evoluat pozitiv: acordul de readmisie cu Germania a început să fie pus în practică, Comisia a recomandat Consiliului de Miniștri anularea vizelor, acordul cu Republica Moldova privind necesitatea pașaportului la trecerea frontierei comune a fost aplicat. În plus, forma finală al controversatului raport Nicholson recomandă suspendarea vizelor.

Un semnal foarte prost a fost introducerea de vize de către Guvernul ceh, la 25 august. Decizia a avut un impact foarte negativ asupra opiniei publice

¹ Vezi *Raport de avertisment privind potențialul de criză*, numărul 1, SAR, pg. 52

românești, deoarece Praga n-a fost o destinație interzisă pentru români nici măcar în timpul regimului comunist. Aplicarea acestei hotărâri a fost amânată până în noiembrie, dar rămâne faptul că românii se confruntă acum cu și mai multe vise.

Înainte de Consiliul miniștrilor afacerilor interne și de justiție, la o întâlnire la nivel de ambasadori s-a înregistrat opoziția vehementă a cel puțin unui stat membru UE față de ridicarea vizelor, și o poziție oscilantă din partea altora. Germania a fost în mod constant împotriva ridicării vizelor. După întâlnirea cu ministrul român Ioan Rus, Otto Schilly, ministrul federal german a remarcat eforturile Guvernului român. Dar pentru această schimbare de opinie s-a plătit un preț destul de piperat: 2 apatrizi au fost expulzați spre România, dar au refuzat categoric intrarea în țară, rămânând în zona liberă de pe aeroportul Otopeni; Amnesty Internațional protestează împotriva expulzării forțate a celor care renunțaseră la cetățenia română și intraseră sub incidența tratatelor internaționale privitoare la apatrizi. Asociația foștilor cetățeni români rezidenți în Germania amenință că va da în judecată amândouă statele la Curtea Europeană de Justiție. Guvernul român trebuie să fie mai precaut, să caute soluții mai convenabile, mai ales că acordul de readmisie prevede expulzarea a încă 8000 de apatrizi în viitor.

La sfârșitul lunii septembrie, ministrul Ioan Rus a avut și o întrevedere cu omologul său austriac, dar nu a reușit să schimbe poziția acestei țări. La întâlnirea la nivel de ambasadori din 13 septembrie, argumentul împotriva ridicării vizelor adus de către ambasadorul austriac s-a bazat pe diferența de venituri dintre români și cetățenii țărilor UE. În viziunea Austriei această discrepanță ar duce la o masivă imigrare a românilor. Dar argumentul ar putea fi valabil numai după ce România va deveni membră a UE și va beneficia de libertatea de mișcare a forței de muncă. Ridicarea vizelor nu va influența mișcarea forței de muncă pentru români, care ar trebui să treacă prin aceleași proceduri draconice de obținere a permisului de muncă în Uniune. Mai mult chiar, din punct de vedere al venitului românii au o situație mai bună decât bulgarii, care au ieșit de pe lista neagră la începutul anului.

Problema potențialului de imigrare a forței de muncă ieftine din Est necesită politici de rezolvare, dar nu ar trebui luate de pe acum măsuri pentru țările care vor deveni membre mult mai târziu. Este necesară o diferențiere clară: pe de o parte creșterea criminalității și politica vizelor (acestea intrând în sfera acordului Schengen și fiind reglementate de ministrii de Interne și Justiție) și, de cealaltă parte, problema imigrației.² Aceasta din urmă necesită cu totul alt gen de politici, care depășesc sfera afacerilor interne și justiției. Autoritățile române ar trebui să aducă argumente care să elimine aceste motive de îngrijorare.

² vezi și Batt și Amato, 2000, pentru această distincție

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 5 / 2001**

Fig. 1. Regulile de emiteră a permiselor de muncă în țările UE

	Numărul total de permise	Este permis accesul pentru întreprinzători?	Sunt eliberate permise de rezidență pe termen lung?
Austria	126.889 (1999)	Doar cu permis de rezidență	Da, pentru 1 an
Belgia	83.500 (1999)	Cu acordul prealabil al autorităților	Da, după 5 ani
Danemarca	73.092 (1999)	Foarte rar, doar în cazuri excepționale legate de activitate	Da, dacă este acordat permisul de muncă
Finlanda	-	Doar cu permis de rezidență și plan de faceri	Da, de obicei după 1 an
Franța	-	Străinii nu au acces la anumite profesii	Da, între 1 și 10 ani
Germania	1.083.268 (2000)	Da, proceduri îndelungate	Da, până la 5 ani
Grecia	69.600 (1997)	Da, sunt necesare resurse financiare	Da, între 1 și 10 ani, trebuie reînnoit în fiecare an
Irlanda	2.600 (1997)	Da, dar este necesară un permis special pentru afaceri	Da, pentru 1 an
Italia	30.000 (1999)	Da	Da, după 5 ani
Luxemburg	6.800 (1997)	Da, este necesară plata unei garanții bancare	Da, pentru 1 an
Olanda	20.816 (1999)	Da, este necesar permisul de rezidență	Da, pentru 1 an. După 3 ani nu mai este necesar permis de muncă. După 5 ani este acordat în anumite condiții permisul de rezidență
Portugalia	-	Da	Da, dacă a locuit legal cel puțin 10 ani
Spania	85.526	Da	Da, după 6 ani se poate cere permisul de rezidență permanentă
Suedia	220.000	Da	Da, după 2 ani se poate cere permisul de rezidență permanentă
Marea Britanie	72.599	Da, în condiții foarte grele	După 4 ani deținătorii de permise de muncă pot cere permise de rezidență permanentă

Totuși, este justificată teama față de imigrarea în masă în viitorul previzibil? Majoritatea autorilor sunt de acord că temerile sunt mult exagerate³. Argumentele în acest sens țin de experiența trecută a procesului de lărgire și de anumite statistici actuale.⁴ A devenit deja evident că adevărata problemă

³ Langewiesche, Renate și Lubyova, Martina, 2000, *Migration, mobility and the free movement of persons: an issues for current and future EU members ETUI*, Transfer 3/2000

⁴ Heimerl Daniela și Ivanka Petkova, 2001, *Border Regimes in Southeastern Europe. În Beyond EU-Enlargement*, vol. 2, *The Agenda of Stabilisation for Southeastern Europe*. Gutersloh: Bertelsmann Foundation Publishers, p.182

este una mai puțin discutată și se referă la rromi.⁵ Nu putem trece peste faptul că în acești ultimi zece ani întregi comunități de rromi au reușit să treacă granițe indiferent de barierele care le-au stat în față. Prea puține lucruri îi leagă de țările de origine, unde se cred discriminați politic și unde sigur sunt dezavantajați economic. Rromii pretind că sunt țintele discriminării și violențelor rasiale în țările candidate. La rândul lor, Guvernele acestor țări afirmă că plecarea lor are mai degrabă motivații economice. Amândouă părțile au găsit înțelegere în cadrul UE pentru plângerile lor: discriminarea și violența împotriva rromilor sunt amintite în rapoartele periodice ale UE, dar cererile rromilor pentru azil în statele membre sunt în general refuzate. Rromii din România, un grup etnic de 1,5 milioane persoane, este cel mai mare din regiune.

Fig. 2. Numărul rromilor în țările est europene

Țara	Ungaria	Bulgaria	Cehia	Slovacia	România
Nr. rromi	140- 600.000	313- 800.000	32-200.000	80-520.000	600-1,5 mil

O părere larg răspândită printre români afirmă că Uniunea Europeană aplică duble standarde: pe de o parte cer statelor candidate să rezolve problema rromilor, iar pe de altă parte întârzie aderarea lor de teama unei invazii a rromilor în Vestul Europei. UE ar trebui să învețe din experiența Greciei: în 1996 Guvernul Simittis a renunțat la practica expulzării forțate a imigranților ilegali albanezi. Acum, aproximativ 500.000 de albanezi lucrează în Grecia, reprezentând un factor de creștere pentru ambele economii.

Problema principală constă în dificultatea rezolvării problemei rromilor în viitorul apropiat. La cerea Bruxellesului, România a adoptat în acest an o strategie națională pentru rromi, dar este clar că un asemenea document nu este mai mult decât o dovadă de bunăvoință. O țară cu grave probleme economice după căderea comunismului nu poate rezolva o situație care s-a dovedit a fi greu de depășit chiar și pentru cele mai avansate economii. Chiar dacă demararea unui program de proporții pentru rromi va fi un semnal pozitiv și va descuraja emigrarea acestora, vor trece decenii până la depășirea inegalităților istorice. Cu alte cuvinte, trebuie create condiții pentru rromi în țările lor de origine, dar state sărace ca România și Bulgaria nu pot oferi deocamdată condiții bune de trai nici măcar pentru români sau bulgari.

Avem argumente serioase pentru ridicarea vizelor. În septembrie 2001, 1463 de cetățeni români au fost expulzați pentru ședere ilegală într-o țară europeană. Dar numai 18 din cele 278 de infracțiuni comise de români sunt furturi și tâlhării. Cele mai multe dintre infracțiuni sunt treceri ilegale ale frontierei. Vizele nu au restrâns niciodată libertatea de circulație pentru

⁵ ceea ce ar putea întări sentimentele anti-romi ale românilor. Deja presa scrisă are o atitudine negativă față de rromi. Chiar și săptămânalul 22, considerat a fi cel mai pro-occidental a publicat un articol privind problema vizelor, în al cărui titlu apărea cuvântul „colorați”.

**RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND
POTENȚIALUL DE CRIZĂ - ROMÂNIA 5 /2001**

infractori sau pentru oameni disperăți din punct de vedere economic, cum sunt românii, care întotdeauna trec ilegal granițele sau își facilitează prin mită drumul spre Europa. Periodic izbucnesc în București scandaluri privind procedurile de acordare a vizelor și corupția personalului consular. Nu este o întâmplare că țările cu cele mai complicate proceduri pentru acordarea vizelor sunt asociate cu mai multe acte de corupție. Din contră, țările cu proceduri simple și clare ca Germania și Marea Britanie reușesc să-i oprească pe potențialii infractori, dar nu ridică bariere imposibile pentru studenți sau oameni de afaceri. Lipsa de bunăvoință a anumitor state membre față de România este vizibilă și prin reticența de a urma modelul american: acordarea unor vize pe perioade lungi, cinci sau zece ani, în cazul în care persoana călătorește des. Această procedură a scade presiune asupra consulatelor din București și ar mai liniști opinia publică de aici.

Cauza principală pentru încălcarea legii este chiar existența acestui regim restrictiv al vizelor. Activitățile infracționale transfrontaliere nu au legătură cu politica de vize și necesită măsuri speciale, cum ar fi o mai bună cooperare între țări și schimbul de informații. România a făcut primul pas în această direcție: Guvernul a adoptat recent Ordonanța de Urgență 112 pe 2001 care prevede pedepse de la 3 luni la 2 ani pentru cetățenii români sau apatrizii care locuiesc în România care intră sau ies ilegal dintr-un alt stat. Dacă scopul acestei treceri ilegale de frontieră este sustragerea de la executarea unei pedepse, sancțiunea este mai drastică, de la 6 luni la 3 ani. Aceeași ordonanță de urgență instituie o pedeapsă de la 2 la 10 ani de închisoare pentru traficanții de carne vie.

Din moment ce România a îndeplinit toate obligațiile asumate ar fi o greșeală din partea Consiliului să hotărască o nouă amânare a deciziei privind ridicarea vizelor. Aceasta poate scădea suportul popular pentru integrare. Nu vizele ca atare, cât acordarea lor ca pe un favor, nu ca un drept convenit, poate duce la abuz, corupție și discreditarea ideii de Europă ca spațiu comun al libertății de mișcare.